

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/173/2000

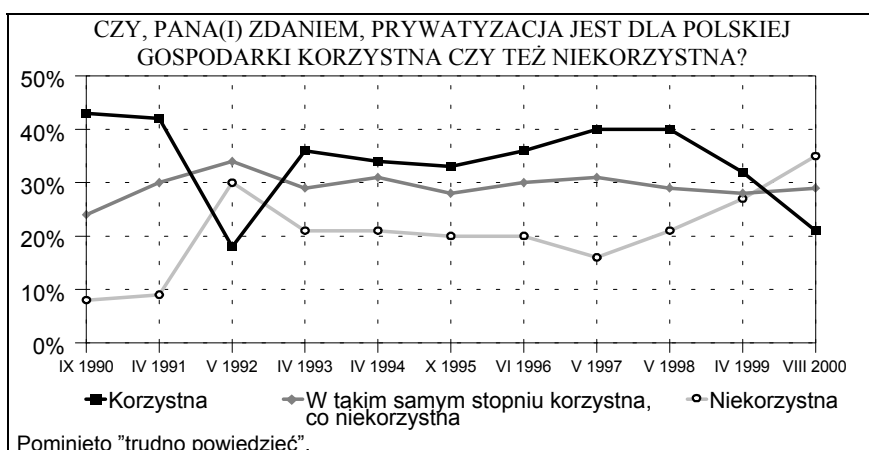
OPINIE O PRZEMIANACH WŁASNOŚCIOWYCH I OBECNOŚCI KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W POLSKIEJ GOSPODARCE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

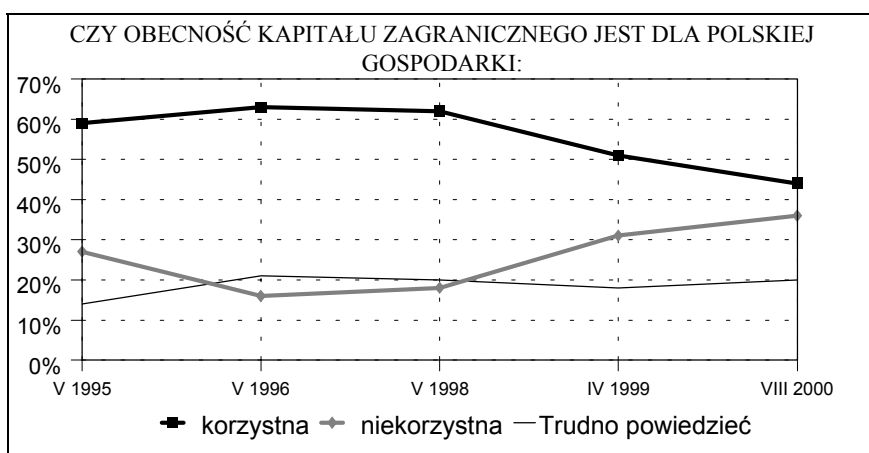
WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Drugi rok z rządu zmniejsza się liczba badanych oceniających prywatyzację jako proces korzystny zarówno dla gospodarki naszego kraju, jak i osobiście dla obywateli. W tym roku więcej respondentów uważa, że prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki niekorzystna, niż sądzi, że korzystna.

- Przekonanie o tym, że prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki korzystna, przeważa nad opinią przeciwną jedynie wśród osób pracujących na własny rachunek, mieszkańców wielkich miast, badanych o najwyższych dochodach i zadowolonych ze swojej sytuacji materialnej. W aspekcie korzyści osobistych jedynie pracujący na własny rachunek częściej uważają prywatyzację za proces korzystny niż niekorzystny.
- Równocześnie znacznie wzrósł odsetek osób przekonanych, że udział kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce jest zbyt duży oraz że jego obecność jest niekorzystna dla naszej gospodarki.

Mija już jedenaście lat od zapoczątkowania procesu przekształceń własnościowych w polskiej gospodarce. Systematycznie od początku dekady prowadzone przez CBOS badania stosunku społeczeństwa do prywatyzacji pokazują, że w ciągu tego okresu opinie na temat korzyści, jakie ona daje, niejednokrotnie dość niespodziewanie się zmieniały. W tym roku odnotowujemy dalsze zmiany¹.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki korzystna czy też niekorzystna?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	XI 1990	IV 1991	V 1992	IV 1993	IV 1994	X 1995	VI 1996	V 1997	V 1998	IV 1999	VIII 2000
	w procentach										
Korzystna	43	42	18	36	34	33	36	40	40	32	21
W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	24	30	34	29	31	28	30	31	29	28	29
Niekorzystna	8	9	30	21	21	20	20	16	21	27	35
Trudno powiedzieć	25	19	18	14	14	19	14	13	10	13	15

Pierwsze lata transformacji charakteryzowały się dominacją przekonania o korzyściach płynących dla polskiej gospodarki z procesu prywatyzacji. Wynikało to zapewne z nadziei na szybką poprawę warunków życia, jaką ona przyniesie. Równocześnie bowiem częściej wyrażano opinię, że w wymiarze jednostkowym jest ona niekorzystna.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (123) przeprowadzono w dniach od 4 do 7 sierpnia 2000 roku na liczącej 1028 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

Dość szybko jednak można było zaobserwować pewne rozczarowanie efektami prywatyzacji. Liczba osób przekonanych o jej korzystnych skutkach dla gospodarki kraju zmalała z ponad dwóch piątych ogółu badanych na początku dekady do jednej trzeciej w jej połowie, jednak przez cały ten czas grupa ta była liczniejsza niż odsetek ankietowanych wyrażających negatywne opinie. W latach '96-'98 przekonanie, że prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki procesem korzystnym, wzrosło i zbliżyło się do poziomu wyjściowego. W ubiegłym roku natomiast nieoczekiwanie spadł odsetek badanych sądzących, że prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki korzystna. W roku bieżącym zjawisko to się pogłębiło i opinia o niekorzystnym wpływie prywatyzacji na polską gospodarkę przeważa nad poglądem przeciwnym.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla Pana(i) osobiście korzystna czy też niekorzystna?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	VIII 1991	V 1992	XI 1992	XI 1993	IV 1994	X 1995	VI 1996	V 1997	V 1998	IV 1999	VIII 2000
	w procentach										
Korzystna	18	12	18	19	21	22	20	24	25	21	15
W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	26	34	29	27	28	23	26	29	27	25	25
Niekorzystna	24	22	27	26	28	37	32	28	32	37	41
Trudno powiedzieć	32	31	26	28	23	18	22	19	16	17	19

Nieco inaczej kształtowały się odczucia badanych co do korzyści, jakie prywatyzacja gospodarki przynosi im samym. Od początku dekady zdania na ten temat były podzielone, ale przez cały czas większa liczba ankietowanych uważała prywatyzację za niekorzystną dla siebie osobiście niż za korzystną. Tak więc w ciągu całej dekady wpływ prywatyzacji na gospodarkę był postrzegany lepiej niż oddziaływanie tego procesu na sytuację osobistą badanych. Jednak, ogólnie rzecz biorąc, zmiany ocen w obydwu tych aspektach dokonywały się mniej więcej równolegle. W ostatnich latach bowiem obserwujemy również wzrost negatywnych ocen wpływu prywatyzacji na osobistą sytuację badanych. Obecnie aż dwie piąte Polaków uważa prywatyzację polskiej gospodarki za niekorzystną dla siebie osobiście.

Postrzeżenie korzyści z procesu przemian własnościowych w obydwu poruszonych tu aspektach jest więc ze sobą bardzo silnie związane. Ilustracją tej tezy może być fakt, że w tegorocznym sondażu ponad dwie trzecie (69%) badanych, którzy osobiście odczuwają korzyści z prywatyzacji, ocenia ją także jako korzystną dla gospodarki kraju. Natomiast tylko 8% respondentów uważających, że dla nich osobiście prywatyzacja jest niekorzystna, równocześnie postrzega ją jako korzystną dla gospodarki kraju.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla Pana(i) osobiście korzystna czy też niekorzystna?	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Korzystna	69	17	10	4
W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	22	55	14	9
Niekorzystna	8	21	64	7
Trudno powiedzieć	12	23	17	48

Wyraźny spadek przekonania o korzyściach, jakie prywatyzacja przynosi zarówno gospodarce kraju, jak i Polakom osobiście, wiąże się prawdopodobnie z negatywnymi komentarzami zamieszczanymi w mediach na temat jej przebiegu w ostatnim okresie. Jest też zapewne związany z przebiegającym równoległe pogarszaniem się ogólnego wskaźnika nastrojów społecznych, nasilaniem się przeświadczenia o złym stanie gospodarki i wreszcie narastaniem niezadowolenia z własnych warunków życia. Postrzeżenie skutków prywatyzacji zarówno w aspekcie korzyści własnych, jak i dla polskiej gospodarki jest silnie związane z ogólną oceną rozwoju sytuacji w kraju oraz oceną stanu gospodarki. Warto równocześnie zauważyć, że rzeczywiste zwolnienie tempa rozwoju gospodarczego kraju nastąpiło już wcześniej, przed pogorszeniem się opinii o korzyściach płynących z prywatyzacji.

Tabela 4

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w kraju zmierza w dobrym czy też złym kierunku?	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
W dobrym	42	29	17	13
W złym	14	30	43	14
Trudno powiedzieć	23	31	19	27

Tabela 5

Jak Pan(i) ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- dobra	55	29	10	7
- ani dobra, ani zła	29	32	23	17
- zła	14	30	44	12
Trudno powiedzieć	7	13	31	50

Pozytywne opinie o przemianach własnościowych przeważają nad negatywnymi wśród badanych pracujących na własny rachunek (40% wobec 31%) oraz mieszkańców największych miast (32% wobec 25%), w niewielkim stopniu także wśród pracowników fizyczno-umysłowych (27% wobec 24%). Połowa respondentów zaliczających się do kadry kierowniczej i inteligencji daje oceny ambiwalentne, wśród pozostałych zdania są podzielone (25% opinii pozytywnych i 23% negatywnych). Bardzo podobnie jest wśród ogółu badanych z wyższym wykształceniem.

W pozostałych grupach społecznych przeważają oceny negatywne, najbardziej wśród rolników (56% opinii negatywnych i 11% pozytywnych). Równocześnie jest to grupa, w której ogólny wskaźnik nastrojów jest najgorszy, najgorsze są też oceny sytuacji gospodarczej w kraju.

Postrzeżenie korzyści z prywatyzacji zależy także od sytuacji materialnej badanych. Ci, którzy osiągają relatywnie największe dochody i są zadowoleni z własnych warunków

materialnych, częściej oceniają ją pozytywnie, choć i tak co czwarty respondent mający najwyższe dochody i co czwarty zadowolony z własnej sytuacji materialnej sądzi, że prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki niekorzystna.

W bardzo podobny sposób różnicują się oceny procesu prywatyzacji w aspekcie korzyści osobistych. Jednak w tym przypadku jedyną grupą społeczną dostrzegającą częściej pozytywy prywatyzacji niż jej negatywy są pracujący na własny rachunek (37% wobec 26%), natomiast kadra kierownicza i inteligencja najczęściej daje oceny ambiwalentne. We wszystkich innych grupach przeważają opinie negatywne. Nawet wśród respondentów najlepiej sytuowanych i zadowolonych ze swoich warunków bytu najwięcej jest tych, którzy wystawiają oceny ambiwalentne (po jednej trzeciej w każdej z tych grup), natomiast wśród pozostałych zdania są podzielone (27% wobec 26% wśród osiągających najwyższe dochody, 27% wobec 25% wśród zadowolonych z własnej sytuacji materialnej).

Postrzeganie korzyści płynących dla polskiej gospodarki z przemian własnościowych zależy także od poglądów politycznych badanych. Oznacza to, że Polacy patrzą na ten proces nie tylko z punktu widzenia oceny własnej sytuacji życiowej i sytuacji kraju, ale także przez pryzmat wyznawanych poglądów, a konkretnie ogólnego stosunku do własności prywatnej i gospodarki rynkowej. Wśród badanych utożsamiających się z prawicą pozytywne oceny wpływu procesu prywatyzacji na gospodarkę kraju nieco przeważają nad negatywnymi (35% wobec 28%). Natomiast lewicowe poglądy polityczne częściej idą w parze z niekorzystną oceną skutków prywatyzacji (15% opinii pozytywnych wobec 42% negatywnych). Przekłada się to również na sympatie partyjne.

Tabela 6

Elektoraty głównych partii politycznych	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
AWS	34	28	26	12
PSL	9	30	56	5
SLD	17	27	43	13
UW	48	34	11	7
Niezdecydowani	25	25	27	23
Niegłosujący	18	31	32	19

Skutki przemian własnościowych dla gospodarki kraju najlepiej oceniają sympatycy Unii Wolności. Trzeba jednak pamiętać, że w tym elektoracie jest w porównaniu z innymi stosunkowo najwięcej ludzi zadowolonych z własnej sytuacji materialnej. Z kolei najbardziej krytyczni są wyborcy PSL, co jednak koresponduje ze szczególnie dużym wśród rolników niezadowolaniem ze swojej sytuacji ekonomicznej.

Poczynając od roku '95 poruszamy także trzeci aspekt prywatyzacji - problem korzyści z niej płynących dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw.

Tabela 7

Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw korzystna czy też niekorzystna?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	X 1995	III 1996	V 1997	V 1998	IV 1999	VIII 2000
	w procentach					
Korzystna	26	27	30	29	21	15
W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	17	19	22	19	15	14
Niekorzystna	37	33	30	35	45	50
Trudno powiedzieć	20	21	18	17	19	21

Przekonanie o tym, czy pracownicy prywatyzowanych przedsiębiorstw korzystają na prywatyzacji gospodarki czy też nie, kształtowało się w ubiegłych latach dość podobnie jak przeświadczenie o korzyściach osobistych z tego procesu. Opinie na ten temat są jednak bardziej spolaryzowane, rzadziej występują oceny ambiwalentne. Obecnie aż połowa badanych wyraża przekonanie, że prywatyzacja jest niekorzystna dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw.

Jak natomiast skutki prywatyzacji polskiej gospodarki dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw postrzegane są w zależności od rodzaju własności zakładu, w którym pracują badani?

Tabela 8

Pracujący w:	Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw:			
	korzystna	w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- sektorze prywatnym poza rolnictwem	24	20	42	15
- spółce właścicieli prywatnych i państwa	18	11	46	25
- instytucji państwowej, publicznej	11	16	53	20
- prywatnym gospodarstwie rolnym	8	7	64	21
Bezrobotni	16	13	60	11
Pozostali bierni zawodowo	11	13	49	27

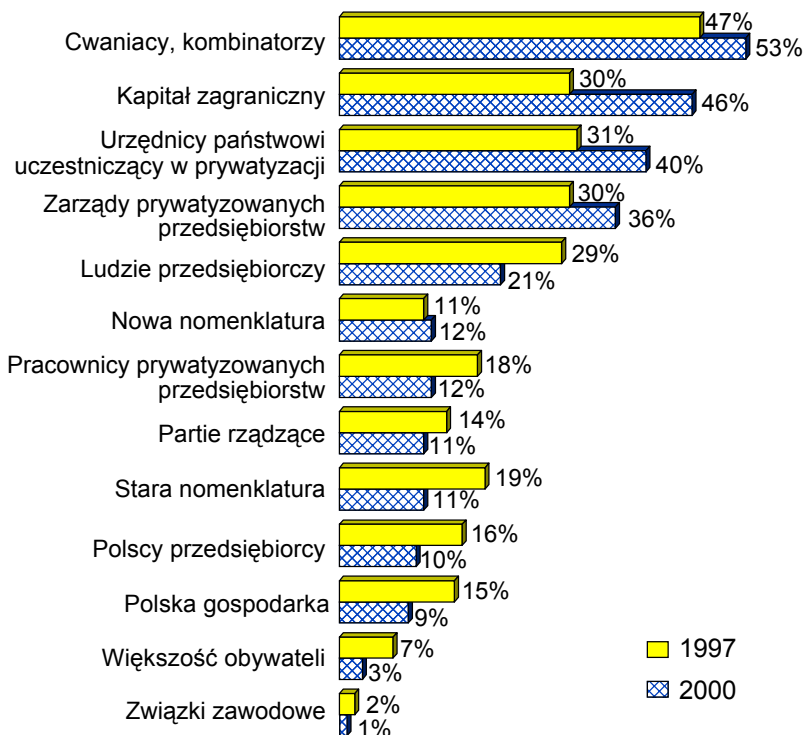
Efekty prywatyzacji gospodarki dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw najgorzej oceniają rolnicy. (Nawet bezrobotni postrzegają je lepiej.) Badani pracujący w spółkach o własności mieszanej, a więc wyłącznie w zakładach objętych prywatyzacją, oceniają korzyści z przekształceń własnościowych lepiej niż pracownicy zakładów i instytucji państwowych, ale różnice nie są duże. O tym, że prywatyzacja gospodarki jest korzystna dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw, stosunkowo najczęściej przekonane są osoby zatrudnione w sektorze prywatnym poza rolnictwem. Jednak i wśród nich zdecydowanie przeważają negatywne oceny skutków prywatyzacji dla pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw.

BENEFICJENCI PRYWATYZACJI

Uzupełnieniem ocen korzyści płynących z przemian własnościowych są opinie badanych o tym, kto w największym stopniu zyskuje na prywatyzacji, a kto traci². Takie samo pytanie zadaliśmy w roku '97.

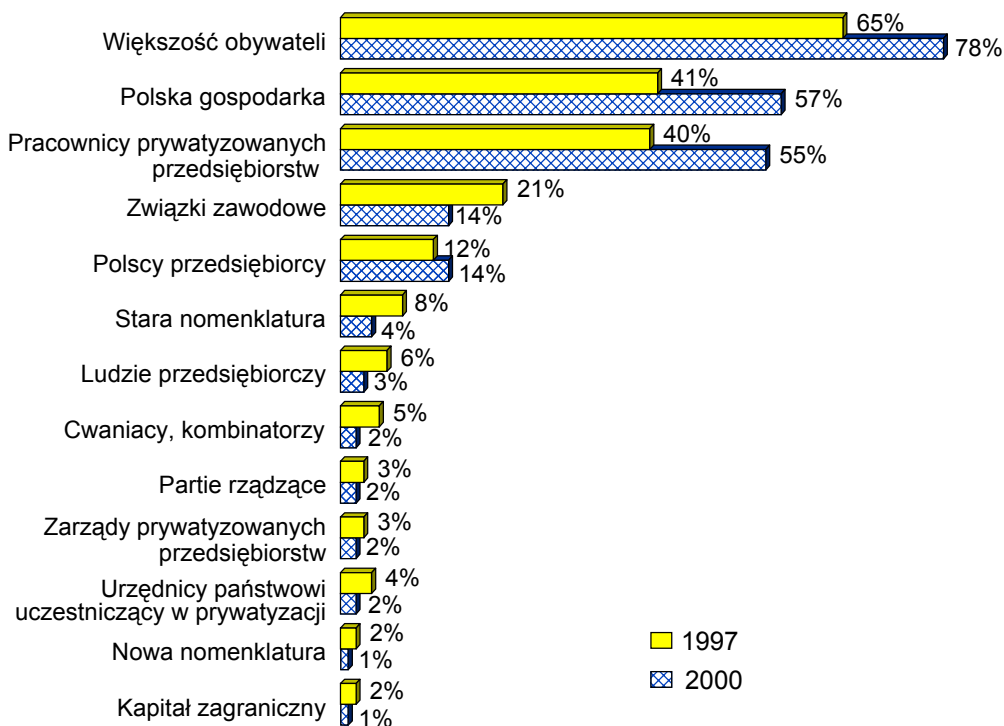
² Badani wybierali z przedstawionej im listy trzy grupy, które ich zdaniem najbardziej skorzystały na prywatyzacji, i trzy, które najbardziej straciły.

RYS. 1. KTO, PANA(I) ZDANIEM, NAJBARDZIEJ SKORZYSTAŁ NA PRYWATYZACJI?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać z przedstawionej im listy trzy odpowiedzi.

RYS. 2. KTO, PANA(I) ZDANIEM, NAJBARDZIEJ TRACI NA PRYWATYZACJI?

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wybrać z przedstawionej im listy trzy odpowiedzi.

Poglądy badanych na temat tego, kto najbardziej skorzystał na przemianach własnościowych, a kto najbardziej na nich stracił, są w zasadzie jednoznaczne. Za beneficjentów przemian uważani są przede wszystkim cwaniacy i kombinatorzy, kapitał zagraniczny oraz urzędnicy państwowi uczestniczący w prywatyzacji, natomiast za jej ofiary badani uznają większość obywateli, polską gospodarkę jako całość i pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw. W ostatnich trzech latach obraz prywatyzacji jako procesu nieuczciwego, ukierunkowanego na partykularne interesy niektórych grup oraz kapitału zagranicznego, z pominięciem interesu społeczeństwa i gospodarki jako całości, stał się więc wyrazistszy i spowodował drastyczne pogorszenie się ocen ogólnych.

Przedstawione opinie na temat prywatyzacji są stosunkowo mało zróżnicowane społecznie. Jej obraz jest tylko nieco korzystniejszy w ocenie badanych z wyższym wykształceniem, należących do kadry kierowniczej i inteligencji. Grupy te rzadziej niż inne sądzą, że na prywatyzacji traci polska gospodarka i większość obywateli. Natomiast jako beneficjentów prywatyzacji na pierwszym miejscu wymieniają kapitał zagraniczny, rzadziej niż pozostali wskazują na cwaniaków i kombinatorów, stawiając przed nimi zarządy prywatyzowanych przedsiębiorstw i urzędników uczestniczących w prywatyzacji. W znacznej mierze mogą to być jednak tylko różnice werbalne.

Pytania dotyczące beneficjentów prywatyzacji i tych, którzy na niej tracą, zadawaliśmy także w pierwszej połowie dekady, jednak były one nieco inaczej sformułowane, a zatem porównanie wyników jest możliwe tylko odnośnie do niektórych kategorii.

Tabela 9

Kto najbardziej korzysta, a kto najbardziej traci na prywatyzacji?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	1992	1996	1997	2000	1992	1996	1997	2000
	Korzystają				Tracą			
	w procentach							
Cwaniacy, kombinatorzy	55	47	47	53	3	3	5	2
Kapitał zagraniczny	29	28	30	46	1	1	2	1
Stara nomenklatura	20	21	19	11	5	2	8	4
Pracownicy prywatyzowanych przedsiębiorstw	11	15	18	12	16	24	40	55
Polscy przedsiębiorcy	39	44	16	10	2	1	12	14
Polska gospodarka	16	21	15	9	33	24	41	57
Większość obywateli	4	3	7	3	66	65	65	78

Najbardziej znamienne wydaje się postrzeganie relacji między korzyściami, jakie prywatyzacja przynosi polskim przedsiębiorcom i kapitałowi zagranicznemu. W pierwszych latach dekady polscy przedsiębiorcy jako ci, którzy skorzystali na prywatyzacji, wymieniani byli zdecydowanie częściej niż kapitał zagraniczny. Natomiast w drugiej połowie dekady proporcje te radykalnie się odwróciły, co więcej - obecnie polscy przedsiębiorcy częściej wymieniani są jako tracący na prywatyzacji, niż ci, którzy na niej zyskują.

Charakterystyczne jest też postrzeganie zysków bądź strat polskiej gospodarki jako całości. W ciągu tego dziesięciolecia więcej badanych twierdziło, że traci ona na prywatyzacji, niż było przeciwnego zdania. W połowie lat dziewięćdziesiątych opinie na ten temat niemal się równoważyły. Obecnie natomiast zdecydowanie przeważa pogląd, że polska gospodarka traci na prywatyzacji.

STOSUNEK DO KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO

Wraz z przemianami własnościowymi pojawił się w Polsce kapitał zagraniczny, który odgrywa w tych przemianach dużą rolę. Jak postrzegana jest jego obecność w polskiej gospodarce?

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, udział kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce jest obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań			
	V 1995	V 1998	IV 1999	VIII 2000
	w procentach			
- zbyt mały	41	32	24	14
- odpowiedni	20	25	22	20
- zbyt duży	16	13	27	40
Trudno powiedzieć	23	30	27	26

Jeszcze dwa lata temu niemal jedna trzecia Polaków wyrażała przekonanie, że udział kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce jest zbyt mały. Obecnie pogląd ten podziela jedynie 14% badanych, a niemal trzykrotnie większa grupa jest przeciwnego zdania. Co ciekawe, odsetek osób określających udział kapitału zagranicznego w gospodarce jako odpowiedni jest mniej więcej stały, natomiast zmieniała się w kolejnych latach częstość opinii przeciwstawnych.

Inteligencja i kadra kierownicza oraz pozostali pracownicy umysłowi stosunkowo najczęściej (połowa badanych z tych grup) są zdania, że udział kapitału zagranicznego w naszej gospodarce jest zbyt duży. Różnica w stosunku do innych grup jest jednak relatywnie niewielka - w pozostałych grupach społeczno-zawodowych, łącznie z pracującymi na rachunek własny, pogląd ten podziela około dwóch piątych badanych. Przekonanie, że udział kapitału zagranicznego w gospodarce jest wciąż zbyt mały, nieco częściej niż inni wyrażają pracownicy sektora prywatnego poza rolnictwem. Także poglądy polityczne w niewielkim stopniu różnicują opinie na ten temat, choć osoby o przekonaniach prawicowych nieco rzadziej niż pozostałe uważają, że jest go już zbyt dużo. Interesujące, że respondenci, którzy nie potrafili określić swoich poglądów na skali lewica-prawica, wyraźnie rzadziej niż inni uważają, że kapitału zagranicznego jest wciąż zbyt mało.

Tabela 11

Poglądy polityczne	Czy, Pana(i) zdaniem, udział kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce jest:			
	zbyt mały	odpowiedni	zbyt duży	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Lewica	18	19	44	18
Centrum	12	20	45	23
Prawica	21	24	32	23
Trudno powiedzieć	6	18	34	41

Pewne różnice poglądów na temat rozmiarów udziału kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce występują też między elektoratami głównych ugrupowań politycznych.

Tabela 12

Elektoraty głównych partii politycznych	Czy, Pana(i) zdaniem, udział kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce jest:			
	zbyt mały	odpowiedni	zbyt duży	Trudno powiedzieć
	w procentach			
AWS	21	26	28	26
PSL	16	12	50	22
SLD	15	22	42	21
UW	28	28	30	14
Niezdecydowani	7	19	36	38
Niegłosujący	12	18	40	30

Jak natomiast kształtują się poglądy na temat korzyści płynących dla naszej gospodarki z obecności kapitału zagranicznego w Polsce?

Tabela 13

Czy obecność kapitału zagranicznego jest dla polskiej gospodarki:	Wskazania respondentów według terminów badań				
	V 1995	V 1996	V 1998	IV 1999	VIII 2000
	w procentach				
- korzystna	59	63	62	51	44
- niekorzystna	27	16	18	31	36
Trudno powiedzieć	14	21	20	18	20

W latach '95-'98 zdecydowana większość Polaków pozytywnie oceniała obecność kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce. Od ubiegłego roku silnie wzrasta krytycyzm wobec roli obcego kapitału. Wprawdzie nadal przeważa pogląd, że obecność kapitału zagranicznego jest dla polskiej gospodarki korzystna, jednak podziela go nieco ponad dwie piąte badanych, niewiele więcej niż wyraża opinię przeciwną.

Ta zmiana opinii o korzyściach z obecności kapitału zagranicznego nastąpiła, jak pamiętamy, równocześnie ze wzrostem negatywnych ocen korzyści z całokształtu prywatyzacji gospodarki oraz przekonania, że udział kapitału zagranicznego jest w polskiej gospodarce zbyt duży. Opinie te są bowiem silnie ze sobą powiązane. O ile jednak pozytywne oceny procesu prywatyzacji bardzo często idą w parze z poglądem, że obecność obcego kapitału jest dla polskiej gospodarki korzystna, o tyle opinie na temat kapitału zagranicznego tych, którzy negatywnie oceniają korzyści z procesu prywatyzacji, są znacznie bardziej zrównoważone, choć także wśród nich przeważa negatywna ocena obecności kapitału zagranicznego w Polsce.

Tabela 14

Prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki:	Czy obecność kapitału zagranicznego jest dla polskiej gospodarki:		
	korzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
- korzystna	73	18	9
- w takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna	46	35	19
- niekorzystna	32	52	16
Trudno powiedzieć	29	24	48

Warto też zwrócić uwagę, że przekonanie, iż obecność kapitału zagranicznego jest dla polskiej gospodarki korzystna, bynajmniej nie prowadzi do wniosku, że powinno go być więcej. Wśród badanych pozytywnie oceniających obecność kapitału zagranicznego największa grupa uważa, że jego udział w polskiej gospodarce jest w chwili obecnej odpowiedni, a odsetki sądzących, iż jest go za dużo lub za mało, są porównywalne. Natomiast przekonanie, że obecność kapitału zagranicznego jest dla gospodarki niekorzystna, w zdecydowanej większości przypadków prowadzi do oceny, że jego udział jest zbyt duży.

Tabela 15

Czy obecność kapitału zagranicznego jest dla polskiej gospodarki:	Czy, Pana(i) zdaniem, udział kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce jest:			
	zbyt mały	odpowiedni	zbyt duży	Trudno powiedzieć
	w procentach			
- korzystna	26	34	24	16
- niekorzystna	7	10	71	12
Trudno powiedzieć	4	7	19	71

Ogólnie powiedzieć można, że kapitał zagraniczny w Polsce bardziej przychylnie oceniają grupy znajdujące się w lepszej sytuacji materialnej i zajmujące wyższą pozycję społeczną. Jego obecność jest postrzegana tym lepiej, im wyższy poziom wykształcenia i większe zadowolenie z własnej sytuacji materialnej. Korzystnie oceniają ją przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (dwie trzecie badanych z tej grupy), pracujący na własny rachunek oraz pracownicy umysłowi (ponad połowa tych grup). Najwięcej ocen niekorzystnych możemy spotkać wśród mieszkańców wsi, wśród których

przeważają one nad korzystnymi, oraz małych miast - w tym przypadku oceny pozytywne i negatywne się równoważą, najwięcej korzystnych zaś wśród mieszkańców największych miast (dwie trzecie wskazań). Równocześnie, mimo że opinie na ten temat dość słabo różnicują poglądy polityczne, elektoraty poszczególnych ugrupowań różnią się pod tym względem dość znacznie.

Tabela 16

Elektoraty głównych ugrupowań politycznych	Czy obecność kapitału zagranicznego jest dla polskiej gospodarki:		
	korzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć
	w procentach		
AWS	51	25	24
PSL	32	47	21
SLD	50	36	14
UW	65	23	12
Niezdecydowani	33	43	24
Niegłosujący	40	34	26

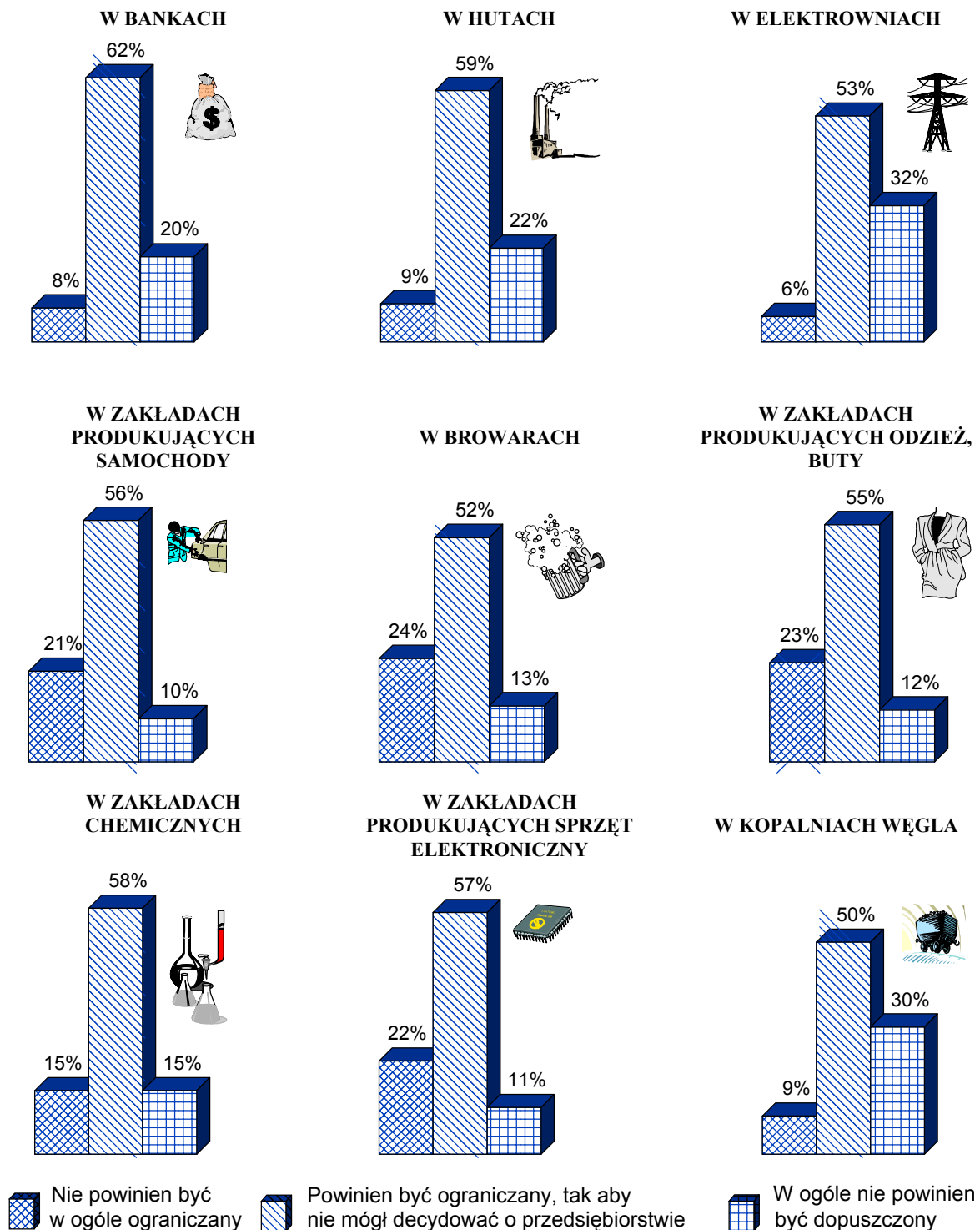
Obecność kapitału zagranicznego w Polsce najlepiej oceniają zwolennicy UW, najgorzej - sympatycy PSL. Natomiast elektoraty AWS i SLD w ocenie korzyści płynących dla polskiej gospodarki z obecności kapitału zagranicznego różnią się nieznacznie.

CZY OGRANICZAĆ UDZIAŁ KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO?

Na zakończenie przedstawimy poglądy badanych na temat zakresu, w jakim kapitał zagraniczny powinien być dopuszczany do różnych typów przedsiębiorstw.

W polskim społeczeństwie dominuje opinia, że udział kapitału zagranicznego w przedsiębiorstwach powinien być ograniczony, tak aby obcy kapitał nie miał większościowego pakietu udziałów. Taką opinię w stosunku do każdej branży, podanej w ankiecie przykładowo, wyraża połowa lub więcej badanych.

RYS. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W POLSCE UDZIAŁ KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO NIE POWINIEN BYĆ W OGÓLE OGRANICZANY, POWINIEN BYĆ OGRANICZANY, TAK ABY NIE MIAŁ WIĘKSZOŚCI UDZIAŁÓW (NIE MÓGŁ DECYDOWAĆ O PRZEDSIĘBIORSTWIE), CZY TEŻ W OGÓLE NIE POWINIEN BYĆ DOPUSZCZONY?

Pominięto „trudno powiedzieć”.

Największy sprzeciw budzi dopuszczanie kapitału zagranicznego do elektrowni i kopalń. Blisko jedna trzecia badanych jest zdania, że do tych branż w ogóle nie powinno się dopuszczać kapitału zagranicznego. Za niestawianiem żadnych barier jest w przypadku elektrowni tylko 6% ankietowanych, a kopalń i hut - nieco większy odsetek (po 9%). Za nieograniczaniem udziału kapitału zagranicznego w bankach opowiada się jedynie 8% badanych, ale równocześnie tylko 20% (mniejsza grupa niż w poprzednich przypadkach) jest za zupełnym niedopuszczaniem do nich obcego kapitału. Najmniejszy sprzeciw budzi dopuszczanie kapitału zagranicznego do przemysłu motoryzacyjnego, elektronicznego, odzieżowego i browarów. Za całkowitym wykluczeniem kapitału zagranicznego z tych branż opowiada się 10%-13% respondentów. W tych przypadkach także najwięcej jest zwolenników niestawiania żadnych ograniczeń kapitałowi zagranicznemu (21%-24% wskazań).

Największe poparcie dla niestawiania żadnych ograniczeń kapitałowi zagranicznemu jest w elektoracie UW. W przypadku przemysłu motoryzacyjnego wyraża je połowa sympatyków tej partii, a przemysłu odzieżowego oraz browarów - niewiele mniejsze odsetki (odpowiednio 46% i 44%). Za niestawianiem obcemu kapitałowi żadnych ograniczeń w bankach opowiada się 17% zwolenników UW, a w elektrowniach 13% wyborców tej partii - są to także najwyższe odsetki spośród wszystkich elektoratów.

Z kolei całkowity sprzeciw wobec dopuszczania kapitału zagranicznego występuje stosunkowo najczęściej w elektoratach PSL i SLD. W przypadku elektrowni wyraża go 45% zwolenników PSL i 35% sympatyków SLD.

Już drugi rok z rzędu pogarszają się oceny skutków prywatyzacji zarówno w aspekcie korzyści dla gospodarki kraju, jak i korzyści osobistych dla obywateli oraz pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw. W ślad za tym pogorszył się stosunek do kapitału zagranicznego - wzrasta liczba przekonanych, że jego udział w polskiej gospodarce jest zbyt duży oraz że jego obecność jest niekorzystna dla gospodarki kraju.

Zapewne jest to związane ze spadkiem ogólnego wskaźnika nastrojów społecznych, ale także z utratą nadziei na szybką poprawę warunków życia w wyniku przemian własnościowych w gospodarce, co jest konsekwencją zwolnienia tempa rozwoju gospodarczego kraju.

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla polskiej gospodarki korzystna czy też niekorzystna? 1 - Korzystna; 2 - W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna; 3 - Niekorzystna

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	29	34	15	1027
Płeć					
Mężczyźni	27	25	37	11	488
Kobiety	16	33	32	19	540
Wiek					
18-24 lat	24	28	29	19	147
25-34	21	39	29	11	182
35-44	18	33	39	10	200
45-54	22	29	38	11	194
55-64	19	25	38	17	129
65 lat i więcej	22	21	33	24	175
Miejsce zamieszkania					
Wieś	15	28	40	17	385
Miasto do 20 tys.	19	31	37	13	111
20-100 tys.	22	30	35	13	205
101-500 tys.	25	32	28	15	202
501 tys. i więcej mieszk.	32	27	25	15	124
Wykształcenie					
Podstawowe	15	23	37	26	284
Zasadnicze zawodowe	20	32	34	13	319
Średnie	25	28	35	11	338
Wyższe	25	47	26	3	86
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	25	50	23	3	60
Prac. umysł. niż. szczebla	25	27	42	6	86
Pracownicy fiz.- umysł.	27	39	24	10	78
Robotnicy wykwalifikowani	17	30	39	15	141
Robotnicy niewykwalifik.	23	35	25	18	46
Rolnicy	11	25	56	7	38
Pracujący na własny rach.	40	20	31	8	64
Bierni zawodowo					
Renciści	11	27	38	24	130
Emeryci	24	20	37	19	188
Uczniowie i studenci	23	26	31	21	59
Bezrobotni	18	32	33	17	90
Gospodynie domowe i inni	9	44	27	20	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	18	36	37	9	170
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	31	21	32	16	81
sekt. pryw. poza rolnict.	28	34	29	9	236
prywatnym gosp. rolnym	12	18	54	15	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	16	28	43	14	117
276-399	13	27	40	20	101
400-549	19	32	38	11	197
550-799	22	27	39	12	137
Powyżej 799 zł	37	28	26	10	164
Ocena własnych war. mater.					
Złe	16	25	42	17	334
Średnie	20	32	33	15	472
Dobre	31	30	26	13	221
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	10	27	26	37	62
Raz w tygodniu	19	30	36	14	547
1-2 razy w miesiącu	28	28	28	16	172
Kilka razy w roku	26	28	37	9	158
W ogóle nie uczestniczy	15	30	38	17	88
Poglądy polityczne					
Lewica	15	35	42	8	323
Centrum	20	35	36	9	264
Prawica	35	25	28	13	213
Trudno powiedzieć	18	20	28	34	227

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla Pana(i) **osobiście** korzystna, czy też niekorzystna? 1 - Korzystna; 2 - W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna; 3 - Niekorzystna

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	25	41	19	1025
Płeć					
Mężczyźni	19	25	43	13	488
Kobiety	11	25	40	24	538
Wiek					
18-24 lat	19	28	30	23	147
25-34	16	36	31	17	182
35-44	14	21	50	15	199
45-54	14	23	53	10	194
55-64	18	15	43	24	128
65 lat i więcej	8	24	39	29	175
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	24	45	22	384
Miasto do 20 tys.	19	22	48	11	111
20-100 tys.	15	25	43	17	205
101-500 tys.	16	29	37	19	202
501 tys. i więcej mieszk.	24	24	29	22	124
Wykształcenie					
Podstawowe	9	18	45	28	284
Zasadnicze zawodowe	14	24	47	15	319
Średnie	18	27	38	17	337
Wyższe	18	43	22	16	86
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	26	39	17	18	60
Prac. umysł. niż. szczebla	22	22	40	15	86
Pracownicy fiz.-umysł.	18	35	26	21	78
Robotnicy wykwalifikowani	17	26	44	13	141
Robotnicy niewykwalifik.	12	18	49	21	46
Rolnicy	6	19	69	5	38
Pracujący na własny rach.	37	26	26	11	64
Bierni zawodowo					
Renciści	5	20	49	27	130
Emeryci	12	22	42	24	187
Uczniowie i studenci	10	29	26	34	59
Bezrobotni	11	20	54	15	90
Gospodynie domowe i inni	4	27	55	14	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	12	26	43	19	170
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	17	30	33	19	81
sekt. pryw. poza rolnict.	28	28	31	12	236
prywatnym gosp. rolnym	8	19	58	15	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	8	15	60	17	117
276-399	8	24	51	17	100
400-549	12	24	49	15	197
550-799	10	30	42	18	137
Powyżej 799 zł	27	33	26	14	164
Ocena własnych war. mater.					
Źle	8	19	53	20	334
Średnie	13	26	41	20	471
Dobre	27	32	25	17	221
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	13	27	31	30	62
Raz w tygodniu	14	24	41	20	546
1-2 razy w miesiącu	16	26	40	18	172
Kilka razy w roku	15	26	44	15	158
W ogóle nie uczestniczy	13	23	49	15	88
Poglądy polityczne					
Lewica	11	27	51	12	323
Centrum	14	28	43	15	263
Prawica	23	23	35	19	213
Trudno powiedzieć	13	20	32	35	227

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, prywatyzacja jest dla **pracowników prywatyzowanych przedsiębiorstw** korzystna czy też niekorzystna? 1 - Korzystna; 2 - W takim samym stopniu korzystna, co niekorzystna; 3 - Niekorzystna (%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	14	50	21	1025
Płeć					
Mężczyźni	16	15	52	17	488
Kobiety	14	14	48	24	538
Wiek					
18-24 lat	14	17	47	22	147
25-34	19	17	47	16	182
35-44	15	15	52	17	199
45-54	13	13	56	18	194
55-64	16	9	49	26	128
65 lat i więcej	13	11	47	29	175
Miejsce zamieszkania					
Wieś	10	14	54	22	384
Miasto do 20 tys.	17	13	52	18	111
20-100 tys.	17	11	54	18	205
101-500 tys.	14	22	42	23	202
501 tys. i więcej mieszk.	27	6	45	22	124
Wykształcenie					
Podstawowe	9	12	48	30	284
Zasadnicze zawodowe	15	15	52	17	319
Średnie	17	15	51	17	337
Wyższe	23	14	45	19	86
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	26	22	33	19	60
Prac. umysł. niż. szczebla	20	14	59	6	86
Pracownicy fiz.-umysł.	14	20	39	28	78
Robotnicy wykwalifikowani	12	15	56	17	141
Robotnicy niewykwalifik.	22	13	45	20	46
Rolnicy	0	8	79	14	38
Pracujący na własny rach.	28	14	36	21	64
Bierni zawodowo					
Renciści	8	11	52	29	130
Emeryci	15	10	49	26	187
Uczniowie i studenci	6	18	42	34	59
Bezrobotni	16	13	60	11	90
Gospodynie domowe i inni	16	20	48	16	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	11	16	53	20	170
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	18	11	46	25	81
sekt. pryw. poza rolnict.	24	20	42	15	236
prywatnym gosp. rolnym	8	7	64	21	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	13	13	58	16	117
276-399	12	15	58	15	100
400-549	12	14	54	20	197
550-799	17	10	53	20	137
Powyżej 799 zł	26	16	42	17	164
Ocena własnych war. mater.					
Złe	11	11	55	23	334
Średnie	15	14	50	21	471
Dobre	21	17	43	19	221
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	15	10	34	41	62
Raz w tygodniu	14	16	51	20	546
1-2 razy w miesiącu	19	12	50	20	172
Kilka razy w roku	15	15	51	19	158
W ogóle nie uczestniczy	13	10	57	20	88
Poglądy polityczne					
Lewica	10	16	61	13	323
Centrum	14	14	55	18	263
Prawica	22	14	44	20	213
Trudno powiedzieć	16	11	36	37	227

Tabela 4. Kto, Pana(i) zdaniem, najbardziej skorzystał na prywatyzacji? Proszę wskazać najwyżej trzy odpowiedzi.
 1 - Większość obywateli; 2 - Pracownicy prywatyzowanych przedsiębiorstw; 3 - Polska gospodarka;
 4 - Kapitał zagraniczny; 5 - Zarządy prywatyzowanych przedsiębiorstw; 6 - Polscy przedsiębiorcy;
 7 - Urzędnicy państwowi uczestniczący w prywatyzacji; 8 - Stara nomenklatura;

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	3	12	9	46	36	10	40	10
Płeć								
Mężczyźni	2	13	13	46	37	9	42	12
Kobiety	4	11	5	46	36	12	38	9
Wiek								
18-24 lat	7	18	14	42	42	17	38	3
25-34	5	17	11	40	40	9	44	5
35-44	2	9	4	55	38	13	42	14
45-54	1	12	7	46	38	7	45	13
55-64	0	7	15	56	31	7	35	17
65 lat i więcej	2	7	8	38	28	8	31	11
Miejsce zamieszkania								
Wieś	2	11	4	44	34	8	40	11
Miasto do 20 tys.	3	10	22	46	34	16	47	7
20-100 tys.	2	12	9	45	46	11	41	9
101-500 tys.	4	11	9	48	35	9	34	10
501 tys.i więcej mieszk.	6	18	15	50	31	10	39	17
Wykształcenie								
Podstawowe	3	12	9	42	29	10	36	8
Zasadnicze zawodowe	3	12	6	43	33	13	41	13
Średnie	3	12	11	50	43	9	42	8
Wyższe	4	11	15	55	45	7	42	17
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	7	11	15	57	46	9	40	16
Prac. umysł. niż. szczebla	0	10	9	47	49	6	39	10
Pracownicy fiz.- umysł.	9	13	16	53	33	14	45	10
Robotnicy wykwalifikowani	3	12	17	44	35	8	45	7
Robotnicy niewykwalifik.	0	31	4	45	47	19	46	7
Rolnicy	4	3	0	51	28	11	43	15
Pracujący na własny rach.	3	16	11	51	36	11	37	14
Bierni zawodowo								
Renciści	3	9	2	44	28	6	43	9
Emeryci	1	6	7	46	29	7	32	15
Uczniowie i studenci	5	17	8	36	58	20	35	3
Bezrobotni	3	12	11	40	35	11	43	10
Gospodynie domowe i inni	2	17	3	45	36	21	29	7
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	2	9	14	52	42	8	47	9
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	5	7	6	44	46	11	45	11
sekt. pryw. poza rolnict.	3	19	15	45	38	12	39	8
prywatnym gosp. rolnym	5	1	0	51	28	11	38	17
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	2	16	4	45	43	6	33	10
276-399	2	9	4	50	29	10	45	14
400-549	4	11	4	48	38	14	44	13
550-799	2	15	9	50	33	8	34	11
Powyżej 799 zł	1	16	17	49	44	9	40	13
Ocena własnych war. mater.								
Złe	2	11	3	43	38	8	40	11
Średnie	3	11	8	49	33	9	41	11
Dobre	6	14	20	45	41	16	37	8
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	1	13	24	37	39	12	28	14
Raz w tygodniu	4	8	8	45	35	9	42	11
1-2 razy w miesiącu	1	19	7	51	41	10	40	10
Kilka razy w roku	2	17	10	48	32	12	39	7
W ogóle nie uczestniczy	2	14	9	44	42	12	37	13
Poglądy polityczne								
Lewica	1	12	6	57	41	10	44	6
Centrum	5	10	8	46	38	15	44	11
Prawica	3	13	21	42	38	6	34	23
Trudno powiedzieć	3	12	5	34	27	9	34	5

Tabela 4 cd. 9 - Nowa nomenklatura; 10 - Związki zawodowe; 11 - Ludzie przedsiębiorczy; 12 - Cwaniacy, kombinatory; 13 - Partie rządzące

(%)

	9	10	11	12	13	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	1	21	53	11	4	1025
Płeć							
Mężczyźni	14	1	20	53	14	2	485
Kobiety	11	2	22	53	9	6	540
Wiek							
18-24 lat	8	3	21	41	14	4	145
25-34	10	2	26	46	17	2	181
35-44	14	1	20	52	8	3	200
45-54	11	1	22	66	13	1	195
55-64	14	0	21	54	4	6	129
65 lat i więcej	16	1	16	57	11	11	175
Miejsce zamieszkania							
Wieś	12	3	17	55	10	6	385
Miasto do 20 tys.	11	0	19	56	10	2	112
20-100 tys.	11	0	24	56	10	5	205
101-500 tys.	13	2	27	49	14	4	199
501 tys.i więcej mieszk.	17	0	18	46	16	1	124
Wykształcenie							
Podstawowe	10	2	14	55	10	10	285
Zasadnicze zawodowe	12	1	22	56	13	3	318
Średnie	15	1	23	53	11	2	337
Wyższe	10	0	29	39	13	0	86
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	9	0	37	36	10	0	60
Prac.umysł.niż.szczebła	16	2	19	59	15	2	85
Pracownicy fiz.-umysł.	9	1	27	53	3	0	76
Robotnicy wykwalifikowani	12	1	17	53	15	1	141
Robotnicy niewykwalifik.	15	0	18	39	7	4	46
Rolnicy	16	7	10	68	10	0	38
Pracujący na własny rach.	17	0	26	42	10	4	64
Bierni zawodowo							
Renciści	11	0	23	60	9	10	131
Emeryci	17	1	16	60	10	8	188
Uczniowie i studenci	6	0	22	36	18	4	59
Bezrobotni	7	3	17	57	9	6	90
Gospodynie domowe i inni	9	2	32	51	22	0	46
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	11	1	25	49	11	0	170
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	18	0	18	56	14	0	78
sekt. pryw. poza rolnict.	12	1	24	45	9	4	237
prywatnym gosp. rolnym	15	7	8	64	11	2	57
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	13	2	18	62	11	4	117
276-399	13	0	17	54	13	8	101
400-549	10	0	19	54	7	4	197
550-799	12	1	26	57	10	6	137
Powyżej 799 zł	16	1	20	45	11	1	164
Ocena własnych war. mater.							
Złe	13	1	15	63	11	4	335
Średnie	13	1	21	51	14	4	470
Dobre	10	1	29	41	8	4	221
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	14	0	14	35	8	11	62
Raz w tygodniu	12	2	24	56	12	5	547
1-2 razy w miesiącu	10	1	14	50	11	1	170
Kilka razy w roku	14	1	22	53	13	3	158
W ogóle nie uczestniczy	15	0	15	53	11	6	88
Poglądy polityczne							
Lewica	18	2	17	57	13	1	323
Centrum	10	1	28	54	13	0	264
Prawica	15	1	25	49	9	3	212
Trudno powiedzieć	6	1	14	51	9	14	226

Tabela 5. Kto, Pana(i) zdaniem, najbardziej traci na prywatyzacji? Proszę wskazać najwyżej trzy odpowiedzi.
 1 - Większość obywateli; 2 - Pracownicy prywatyzowanych przedsiębiorstw; 3 - Polska gospodarka;
 4 - Kapitał zagraniczny; 5 - Zarządy prywatyzowanych przedsiębiorstw; 6 - Polscy przedsiębiorcy;
 7 - Urzędnicy państwowi uczestniczący w prywatyzacji; 8 - Stara nomenklatura;

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	78	55	58	1	2	14	2	4
Płeć								
Mężczyźni	81	57	59	1	3	14	1	3
Kobiety	76	54	57	0	1	14	2	5
Wiek								
18-24 lat	63	58	50	3	3	20	2	7
25-34	76	56	59	0	2	13	3	4
35-44	80	55	60	0	1	16	2	4
45-54	87	59	63	0	1	16	3	3
55-64	84	57	64	0	0	10	0	2
65 lat i więcej	76	48	50	2	3	9	1	4
Miejsce zamieszkania								
Wieś	81	54	60	0	1	11	2	1
Miasto do 20 tys.	87	68	59	1	1	8	1	7
20-100 tys.	78	53	58	1	2	17	2	5
101-500 tys.	78	53	56	1	2	17	2	7
501 tys. i więcej mieszk.	64	55	51	2	6	21	1	6
Wykształcenie								
Podstawowe	74	49	55	0	1	10	1	4
Zasadnicze zawodowe	84	61	62	0	1	11	2	4
Średnie	79	55	58	1	2	20	2	4
Wyższe	67	58	47	4	4	18	4	8
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	66	55	48	0	2	17	4	12
Prac. umysł. niż. szczebla	75	57	67	0	0	14	3	5
Pracownicy fiz.- umysł.	81	46	64	2	3	28	3	1
Robotnicy wykwalifikowani	80	63	58	0	2	10	3	6
Robotnicy niewykwalifik.	91	57	72	0	0	12	0	2
Rolnicy	87	52	69	0	2	8	0	0
Pracujący na własny rach.	73	53	55	0	3	17	4	2
Bierni zawodowo								
Renciści	83	49	55	1	0	13	0	1
Emeryci	77	56	55	1	2	10	1	3
Uczniowie i studenci	74	62	41	2	5	28	0	8
Bezrobotni	75	55	60	0	1	13	3	3
Gospodynie domowe i inni	83	55	58	3	6	8	0	6
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	77	64	59	0	0	16	3	7
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	79	61	67	0	3	13	3	3
sekt. pryw. poza rolnict.	76	49	58	1	2	14	2	6
prywatnym gosp. rolnym	87	55	68	0	1	10	0	0
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	85	57	67	0	0	15	1	2
276-399	82	61	62	0	2	9	1	3
400-549	80	53	62	1	1	13	3	4
550-799	77	53	56	0	0	15	3	2
Powyżej 799 zł	69	57	54	3	2	21	1	5
Ocena własnych war. mater.								
Złe	84	53	61	0	1	12	1	3
Średnie	80	58	59	1	3	15	2	3
Dobre	67	52	50	2	2	16	2	6
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	71	49	62	0	0	12	1	2
Raz w tygodniu	77	59	59	0	2	14	2	3
1-2 razy w miesiącu	79	51	51	3	1	12	2	7
Kilka razy w roku	81	50	57	0	4	16	1	5
W ogóle nie uczestniczy	82	56	60	0	1	14	0	3
Poglądy polityczne								
Lewica	81	62	65	0	2	18	2	3
Centrum	84	58	54	1	3	12	2	6
Prawica	76	58	60	1	1	14	3	3
Trudno powiedzieć	68	39	49	0	1	11	0	4

Tabela 5 cd. 9 - Nowa nomenklatura; 10 - Związki zawodowe; 11 - Ludzie przedsiębiorczy; 12 - Cwaniacy, kombinatory; 13 - Partie rządzące

	9	10	11	12	13	Trudno powiedzieć (%)	Liczba osób
Ogółem	1	14	3	2	2	5	1023
Płeć							
Mężczyźni	1	17	4	1	2	3	485
Kobiety	2	12	3	3	2	7	538
Wiek							
18-24 lat	0	21	4	3	6	7	145
25-34	0	20	5	2	3	3	178
35-44	2	13	3	3	2	2	200
45-54	2	14	4	2	1	2	195
55-64	0	13	3	0	0	5	129
65 lat i więcej	2	6	1	2	1	14	175
Miejsce zamieszkania							
Wieś	0	11	3	1	1	6	385
Miasto do 20 tys.	2	11	1	0	2	2	112
20-100 tys.	1	14	4	3	5	7	205
101-500 tys.	5	13	4	3	2	4	197
501 tys. i więcej mieszk.	0	32	6	5	1	4	124
Wykształcenie							
Podstawowe	2	7	3	1	2	11	285
Zasadnicze zawodowe	1	11	3	1	2	2	315
Średnie	1	19	4	3	2	3	337
Wyższe	1	30	4	4	0	5	86
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	1	34	3	2	1	6	60
Prac. umysł. niż. szczebla	0	24	2	6	2	2	85
Pracownicy fiz. - umysł.	1	15	6	1	6	1	73
Robotnicy wykwalifikowani	1	15	1	1	4	1	141
Robotnicy niewykwalifik.	2	2	5	0	0	4	46
Rolnicy	0	8	0	4	3	0	38
Pracujący na własny rach.	3	18	12	3	2	4	64
Bierni zawodowo							
Renciści	5	9	5	1	0	10	131
Emeryci	0	8	1	1	1	9	188
Uczniowie i studenci	0	24	3	0	5	4	59
Bezrobotni	0	12	5	2	4	9	90
Gospodynie domowe i inni	2	14	3	0	0	2	46
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	1	21	1	2	2	2	170
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	0	16	7	1	2	1	76
sekt. pryw. poza rolnict.	2	18	5	4	3	4	237
prywatnym gosp. rolnym	0	6	2	3	2	2	57
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	1	4	4	0	0	3	117
276-399	0	12	3	1	0	7	101
400-549	3	15	2	3	3	5	197
550-799	1	17	2	2	1	8	137
Powyżej 799 zł	2	23	4	3	3	4	164
Ocena własnych war. mater.							
Złe	1	10	3	1	1	5	335
Średnie	1	14	3	2	2	4	467
Dobre	1	24	4	4	5	7	221
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	1	8	1	1	0	14	62
Raz w tygodniu	1	13	3	2	3	5	545
1-2 razy w miesiącu	3	15	5	3	2	4	170
Kilka razy w roku	1	19	4	1	1	4	158
W ogóle nie uczestniczy	0	16	4	2	1	6	88
Poglądy polityczne							
Lewica	1	15	5	2	1	2	323
Centrum	2	14	1	3	4	1	264
Prawica	2	19	2	2	2	4	212
Trudno powiedzieć	1	9	4	1	1	17	224

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, udział kapitału zagranicznego w polskiej gospodarce jest obecnie:

	(%)				
	zbyt mały	odpowiedni	zbyt duży	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	14	20	40	26	1027
Płeć					
Mężczyźni	21	24	37	18	488
Kobiety	9	17	42	32	540
Wiek					
18-24 lat	16	28	35	21	147
25-34	19	26	35	19	182
35-44	14	20	43	24	200
45-54	16	18	45	21	195
55-64	12	13	43	32	129
65 lat i więcej	9	15	37	39	175
Miejsce zamieszkania					
Wieś	12	18	39	31	385
Miasto do 20 tys.	14	17	39	30	112
20-100 tys.	17	23	35	25	204
101-500 tys.	15	21	44	20	202
501 tys. i więcej mieszk.	19	23	44	14	124
Wykształcenie					
Podstawowe	10	13	40	38	285
Zasadnicze zawodowe	14	21	41	24	319
Średnie	17	26	37	19	338
Wyższe	21	16	44	20	86
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	19	14	52	16	60
Prac.umysł.niż.szczebła	15	16	51	18	85
Pracownicy fiz.-umysł.	25	17	40	18	78
Robotnicy wykwalifikowani	14	26	42	19	141
Robotnicy niewykwalifik.	19	21	45	15	46
Rolnicy	13	23	36	28	38
Pracujący na własny rach.	17	27	41	15	64
Bierni zawodowo					
Renciści	6	16	44	34	131
Emeryci	11	17	34	38	188
Uczniowie i studenci	22	30	24	24	59
Bezrobotni	15	21	34	31	90
Gospodynie domowe i inni	11	26	33	30	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	13	19	45	23	169
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	17	25	39	19	81
sekt. prywat. poza rolnict.	23	19	43	15	237
prywatnym gosp. rolnym	11	17	41	32	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	15	20	39	27	117
276-399	14	27	40	19	101
400-549	12	19	45	24	197
550-799	16	18	40	25	137
Powyżej 799 zł	27	21	30	23	164
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	13	46	29	335
Średnie	13	22	38	27	472
Dobre	21	27	35	18	220
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	5	12	50	33	62
Raz w tygodniu	12	20	40	27	547
1-2 razy w miesiącu	15	22	38	25	173
Kilka razy w roku	21	21	36	22	158
W ogóle nie uczestniczy	22	24	38	17	88
Poglądy polityczne					
Lewica	18	19	44	18	323
Centrum	12	20	45	23	264
Prawica	21	24	32	23	213
Trudno powiedzieć	6	18	34	41	227

Tabela 7. Czy obecność kapitału zagranicznego jest dla polskiej gospodarki:

(%)

	korzystna	niekorzystna	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	44	35	20	1027
Płeć				
Meżczyźni	52	33	14	488
Kobiety	36	38	26	540
Wiek				
18-24 lat	49	34	17	147
25-34	53	28	19	182
35-44	47	38	15	200
45-54	46	36	18	195
55-64	33	44	23	129
65 lat i więcej	34	34	32	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	30	42	27	385
Miasto do 20 tys.	40	38	22	112
20-100 tys.	53	29	18	204
101-500 tys.	51	32	17	202
501 tys. i więcej mieszk.	65	28	7	124
Wykształcenie				
Podstawowe	26	40	34	285
Zasadnicze zawodowe	41	41	18	319
Średnie	55	32	13	338
Wyższe	72	16	12	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	65	25	10	60
Prac. umysł. niż. szczebla	54	35	11	85
Pracownicy fiz. - umysł.	49	37	14	78
Robotnicy wykwalifikowani	45	38	17	141
Robotnicy niewykwalifik.	41	53	6	46
Rolnicy	36	43	21	38
Pracujący na własny rach.	55	28	17	64
Bierni zawodowo				
Renciści	25	44	31	131
Emeryci	38	33	29	188
Uczniowie i studenci	47	28	25	59
Bezrobotni	49	32	19	90
Gospodynie domowe i inni	49	29	22	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	42	39	19	169
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	58	31	12	81
sekt. pryw. poza rolnict.	55	33	12	237
prywatnym gosp. rolnym	31	43	26	57
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	39	38	23	117
276-399	48	33	19	101
400-549	35	44	21	197
550-799	46	35	19	137
Powyżej 799 zł	66	23	11	164
Ocena własnych war. mater.				
Złe	33	44	23	335
Średnie	46	32	22	472
Dobre	57	30	13	220
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	17	56	27	62
Raz w tygodniu	41	37	23	547
1-2 razy w miesiącu	46	30	24	173
Kilka razy w roku	57	33	10	158
W ogóle nie uczestniczy	56	29	15	88
Poglądy polityczne				
Lewica	47	37	16	323
Centrum	47	39	14	264
Prawica	52	28	20	213
Trudno powiedzieć	28	37	35	227